

Studentoppgave under «doping-VM» i Lahti

På medisinstudiet i Trondheim er en termin femte år satt av til hovedoppgave. Tre av oss ville se nærmere på toppidrettsutøveres holdninger til doping og antidopingarbeid, og laget et spørreskjema myntet direkte på utøverne. Vi stilte spørsmål som: Hvor stort er omfanget av bruk av ulovlige stoffer? Er det mulig å vinne VM uten å dope seg? Hvor kan utøverne få tak i ulovlige stoffer?

Oppgaven førte oss til ski-VM i Lahti og tidenes kanskje største dopingskandale. Vi fikk sett VM fra innsiden og fikk et innblikk i utøvernes liv. Det ble en annerledes hovedoppgave.

Innsamlingsarbeidet var vellykket – foreløpige resultater viser blant annet at utøverne selv mener det er problematisk mye doping i deres idrettsgren.

Høsten 1999 utarbeidet vi et tredelt spørreskjema. En del tok for seg sikkerheten rundt testene, en annen antidopingarbeidet, mens den siste omhandlet etikken rundt dopingspørsmålet. I utgangspunktet ville vi se på, og sammenlikne, utøvernes holdninger til doping innen friidrett, håndball og skisport. Vi hadde et håp om å få «delta» under sommer-OL i Sydney, men ettersom vi ikke fikk akkreditering, måtte vi begrense oppgaven til skiidrett og håndball.

Første del av arbeidet med datainnsamlingen gjorde vi unna i desember 1999 i forbindelse med VM i håndball for damer på Lillehammer.

Forskning på området er blitt gjort tidligere, men ikke på toppidrettsnivå. En mulig årsak er kanskje at det er vanskelig å få tilgang til mesterskap og dermed direkte kontakt med utøverne. For å få samlet inn et til-

strekkelig stort datamateriale fant vi det nødvendig å oppsøke utøverne ved gjentatte anledninger.

Ski-VM i Lahti

Mandag 12. februar 2001 drog vi til Lahti i forbindelse med VM på ski, nordiske grener. Vi ble møtt av en bekjent av Inggard Lereim, som kjørte oss til en leilighet like ved skistadion. Dessverre ble vår sjåfør Matti like overrasket som oss da vi oppdaget at det verken var møbler eller lys i leiligheten. Fortvilet oppsøkte vi Lereim på FIS-hotellet og beklaget oss. Han tok saken, og resten av kvelden vandret vi fra hotell til hotell for å finne en bedre plass å bo. Tilfeldigvis møtte vi den finske skipresidenten, som var så snill at han ordnet leilighet til oss i utøverlandsbyen – på bekostning av den marokkanske treneren. Dette skulle vise seg å være en «pakkelsenning» som innbefattet tilgang til utøvernes frokost- og lunsjbuffet, gratis buss til stadion og fri transport med VM-bilene.

De første dagene, før konkurransene startet, gikk med til å levere ut spørreskjemaene vi brukte til datainnsamlingen. For hvert land og hver idrettsgren sporet vi opp lagets lege eller laglederen. De fikk ansvaret for å gi et skjema til hver utøver. Skjemaet skulle fylles ut og forsegles i en konvolutt. De fleste var veldig positive. Det største problemet var språket. Vi klarte oss best med bruk av vår eminente skoletysk og -fransk. Men selv da endte det med at russerne ikke helt fikk tak i hva vi ville og kastet skjemaene – noe de fortalte oss med et stort smil. Finnene var de eneste som stilte spørsmål ved anonymiteten og metoden.

Vi var så heldige å få akkreditering til de fleste områder på stadion, og vi så mange konkurranser. Det var stor stemning, finnene er svært engasjert i vinteridrett. Den finske vinteren med rundt 20 kuldegrader gjorde at vi satte enda mer pris på adgangspassene. Når utøverne var rundt i løypene, var vi på forværelset til dopingkontrollen, der vi så TV sammen med Lereim. Det var noen spennende innspurter, og det var en opplevelse å stå blant finnene i målområdet da Odd-Bjørn Hjelmeset jublet og Jari Isometsä lå og gråt. Vi må innrømme at vi trodde at akkrediteringen var bedre enn den var, for vi ble formelig kastet ut av dommertårnet under hopp i stor bakke. Likevel var det verdt et forsøk!

Dopingskandalen

Så begynte ryktene å gå om at en finsk utøver hadde dopet seg. Inggard Lereim var plutselig umulig å spore opp, og den norske pressen kom til oss med spørsmål som «Hvem var tatt?» og «og for hva?». Pressekonferansen med Isometsä virket som et skuespill, og vi fikk følelsen av at ingen i rommet trodde på historien om legen Mr. X. Uoffisielt ble det derimot pratet om hvor stor fallskjerm Isometsä hadde fått. Han fremstilte seg selv som et offer som hadde problemer med høyt hemoglobinnivå, mens spørsmålet om hvorfor det var høyt, ble unngått. Frem mot slutten av VM gikk det rykter om at hele den finske troppen var dopet. Hvorfor gikk ikke Mika Myllälä siste del av jaktstarten? Hvordan kunne Virpi Kuitunen

Fra venstre Mari Nordseth, Line Tveter, Camilla Jørgensen

Premieutdeling og bronse til Odd-Bjørn Hjelmeset. Foto privat

plutselig bli så god? Hvorfor brøt Janne Immonen løpet på grunn av en brukket stav? Det uavhengige internasjonale dopingbyrået WADA (World Anti-Doping Agency) ble koblet inn og kom og testet hele det finske laget utenfor konkurranse. Så var skandalen et faktum. Dette var en tragedie for hele skisporten, ikke bare for Finland, men for oss gav dette virkelig inspirasjon til det videre arbeid med oppgaven.

På tross av ryktene og dopingavsløringene var det en god stemning i VM-byen. Det var på Seurahoene, FIS-hotellet med restaurant, bar og nattklubb, folk samlet seg på kveldstid. Her møtte vi nye og «gamle» idrettsutøvere, pressefolk og turister. De norske utøverne så vi lite til, mens enkelte utenlandske hoppere tok den siste halvklitteren klokken tre natten før laghoppkonkurransen – uten at det ble oppslag i pressen av den grunn.

Arbeidet med innsamlingen av skjemaene gjorde vi på samme måte som da vi delte dem ut – vi gikk fra rom til rom. Mange påminnelser og store smil var absolutt nødvendig! Vi fikk inn nesten 200 svar, og det var over all forventning. Vi har nå et omfattende og godt datamateriale for oppgaven, som skal være ferdig i midten av juni. Foreløpige resultater viser blant annet at utøverne selv mener det er mye doping i skiidretten, og at de gjerne vil gjøre noe med det. Vi håper at oppgaven vil være et bidrag til antidopingarbeidet nasjonalt og internasjonalt.

Camilla Sigfrid Jørgensen
Line Ytterland Tvetter
Mari Kopreitan Nordseth

Det medisinske fakultet
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

☞ Se også side 1563

Dopingbok for spesielt interesserte

Wilson W, Derse E, red

Doping in elite sports

The politics of drugs in the olympic movement. 295 s, tab, ill. Leeds: Human Kinetics, 2000. Pris GBP 27

ISBN 0-7360-0329-0

Boken presenterer en samling foredrag holdt på en konferanse i Los Angeles i 1998. Hensikten der var å kritisk vurdere antidopingarbeidet i olympisk sammenheng. Med dopingavsløringer fra VM på ski i Lahti friskt i minne må boken sies å omtale et meget aktuelt tema.

Doping in elite sports er ført i pennen av mange forfattere. Det er i alt 11 kapitler (foredrag) gruppert i tre hovedtemaer: The science of doping, The history, ethics and social context of doping, The politics of doping.

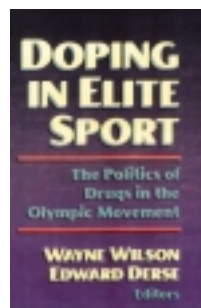
Boken er lettlest. Den bærer preg av at man har samlet mange som er svært kritiske til mye av antidopingarbeidet, særlig det som IOC har stått for. Den bærer også preg av at alle bidragsyterne alle kommer fra Nord-Amerika. Noen av forfatterne forfekter således et syn på dopingkontroller som er utbredt der, særlig innen profesjonell idrett. De hevder således at «out-of-competition»-kontroller er et så alvorlig inngrep i den enkeltes frihet at man muligens bør avstå fra dette. Et slikt syn er lite utbredt i Europa. Internasjonalt har utviklingen også gått imot dette synet.

Når det er sagt, gir boken et bredt og i enkelte kapitler nyansert og godt innblikk i mange av dopingarbeidets vanskelige områder. Særlig i kapittel 2 gis en kritisk gjennomgang av ulike sider ved antidopingarbeidet. I kapittel 4 finnes et overblikk over dopingens historie, noe som er interessant lesning. Boken som helhet gir tillike et godt innblikk i hvorfor det etter skandalen i Tour de France i 1998 ble nødvendig å etablere det mer selvstendige internasjonale dopingorganet – WADA.

Boken er trolig av interesse for relativt få norske leger, men kan anbefales for dem som ønsker å sette seg grundigere inn i bakgrunnen for det som skjer i internasjonalt antidopingarbeid.

Sverre Mæhlum

Norsk Idrettsmedisinsk institutt
Oslo

GABA-transmisjon i sentralnervesystemet

Martin DL, Olsen RW, red

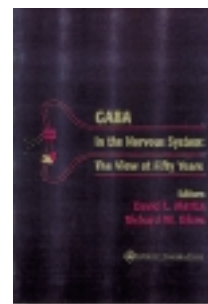
GABA in the nervous system

The view at fifty years. 484 s, tab, ill. Philadelphia, PA: Lippincott Williams & Wilkins, 2000. Pris USD 125

ISBN 0-7817-2267-5

Boken er utgitt i forbindelse med 50-årsjubileet for oppdagelsen av GABA i sentralnervesystemet. Det er to målsettinger med boken: å gi en slags oversikt over samtidens kunnskap og forskning om GABA-relaterte aspekter og å sette dette i et historisk perspektiv. Boken er derfor delt inn i 26 kapitler, hvor det enkelte aspekt drøftes individuelt og grundig. Hvert kapittel er forfattet av ledende forskergrupper innen feltet, og inkluderer også et kapittel av en norsk forskergruppe med stor internasjonal anerkjennelse (Frode Fonnum's gruppe).

Innledningsvis tar man for seg metabolismen av GABA i hjernen, og rekken av begivenheter som førte til at man erkjente GABA som en inhibitorisk transmittersubstans. GABA-reseptorenes molekylærstrukturelle egenskaper, reguleringsmekanismer samt interaksjonsmekanismer med kjente

medikamenter og stimulantia, er grundig diskutert. I detalj og kapittelvis beskrives også utbredelsen av GABA-holdige nevroner i hjernens forskjellige deler, så som hippocampus, basalganglier, retina, etc., og deres fysiologiske karakteristika og funksjonelle betydning. GABA's patofysiologiske rolle i epilepsi og diabetes og for den normale utviklingen av hjernen, er også behandlet. I tillegg omhandler boken i korte trekk GABA-transportører som har betydning for terminering av signal og for oppkonsentrering og lagring av transmitteren i synaptiske vesikler.

Bokens styrke er at den er skrevet av ekspertene på de respektive felter. De oppsummerer sine observasjoner og setter dem i sammenheng med andres funn. Boken er i første omgang beregnet for folk innen forskning eller med spesiell forskningsinteresse. Den er etter undertegnede mening et meget interessant oppslagsverk og bør ha en plass i ethvert laboratorium for hjerneforskning, nevrologiske avdelinger og biblioteker.

Farrukh A. Chaudhry
Anatomisk institutt
Universitetet i Oslo